

Cà Mau cần phát triển nhanh và bền vững du lịch sinh thái rừng ngập mặn và ngập ngọt

NGUYỄN PHƯỚC HOÀNG*

Cà Mau là địa phương có tiềm năng lớn về phát triển du lịch, đặc biệt là những sản phẩm du lịch gắn liền với thiên nhiên, du lịch sinh thái cả rừng ngập mặn và rừng ngập ngọt (Khu Du lịch sinh thái Mũi Cà Mau và Vườn Quốc gia U Minh Hạ)... Tuy nhiên, so với tiềm năng du lịch sẵn có, việc phát triển vẫn chưa được như kỳ vọng. Thực trạng này đòi hỏi tỉnh Cà Mau cần có giải pháp khắc phục phát triển nhanh và bền vững hệ sinh thái, để ngành du lịch Cà Mau sớm trở thành một ngành kinh tế mũi nhọn của Tỉnh.

TIỀM NĂNG LỚN

Tỉnh Cà Mau có diện tích 5.294km². Cà Mau có nhiều tiềm năng phát triển du lịch sinh thái. Khu Dự trữ Sinh quyển Thế giới Mũi Cà Mau được tổ chức UNESCO công nhận vào tháng 05/2009 với diện tích tự nhiên 371.506ha, bao gồm: Vườn Quốc gia Mũi Cà Mau, Vườn Quốc gia U Minh Hạ, Rừng phòng hộ và bãi bồi ven biển Tây. Đây là rừng ngập mặn lớn nhất Việt Nam và nổi tiếng trên thế giới, lưu giữ được diễn thế nguyên sinh của hệ sinh thái rừng ngập mặn trên đất mới bồi tụ. Những giá trị tự nhiên quý hiếm của Khu Dự trữ Sinh quyển Thế giới Mũi Cà Mau tạo ra những thế mạnh lớn phục vụ công tác nghiên cứu khoa học, bảo vệ môi trường và phát triển du lịch sinh thái.

Vườn Quốc gia Mũi Cà Mau có tổng diện tích tự nhiên là 41.862ha, trong đó diện tích phần đất liền 15.262ha và ven biển 26.600ha. Tại Vườn Quốc gia Mũi Cà Mau có điểm du lịch Công viên Văn hóa - Du lịch Mũi Cà Mau với diện tích 159,7ha là vùng đất địa đầu cực Nam Tổ quốc thiêng liêng mà bất kỳ người dân Việt Nam nào cũng mong ước một lần được đến.

Cùng với hệ sinh thái ngập mặn, Cà Mau còn có hệ sinh thái rừng ngập ngọt tại Vườn Quốc gia U Minh Hạ có tổng diện tích 40.744ha, trong đó có 8.527,8ha là rừng nguyên sinh. Cà Mau được thiên nhiên ưu ái là vùng đất lắm tôm, nhiều cá, có rừng, có biển, có hệ sinh thái rừng ngập mặn... Đây là những điều kiện rất thuận lợi để Tỉnh phát triển loại hình du lịch sinh thái dựa vào cộng đồng, như: ở nhà dân, ăn những món ăn dân dã và ngủ ở vách lá, nhà tranh.

NHỮNG KẾT QUẢ ĐẠT ĐƯỢC

Để biến tiềm năng thành thực tế, Cà Mau đã có những nỗ lực trong phát triển du lịch sinh thái rừng ngập mặn và ngập ngọt. Công tác quy hoạch được Tỉnh đánh giá là nền tảng để từ đó định hướng, định hình các sản phẩm, loại hình du lịch. Theo đó, Cà Mau đã tập trung xây dựng nhiều quy hoạch, đề án phát triển du lịch được UBND Tỉnh phê duyệt Quy hoạch tổng thể phát triển du lịch Cà Mau đến năm 2020 và định hướng đến năm 2030; Quy hoạch chi tiết xây dựng Công viên Văn hóa - Du lịch Mũi Cà Mau; Quy hoạch chi tiết điểm du lịch Khai Long, Khu Du lịch Năm Căn; Đề án xây dựng, phát triển sản phẩm du lịch Đất Mũi giai đoạn 2015-2020... Mới đây, Tỉnh cũng đã trình và được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Quyết định số 744/QĐ-TTg, ngày 18/06/2018 về việc phê duyệt Quy hoạch tổng thể phát triển Khu Du lịch Quốc gia Mũi Cà Mau, tỉnh Cà Mau đến 2030.

Trên cơ sở quy hoạch, Tỉnh đã tiến hành đầu tư một số hạng mục hạ tầng nhằm tạo động lực và điều kiện phát triển du lịch sinh thái. Đây là những cơ sở quan trọng để kêu gọi đầu tư, hướng dẫn phổ biến đến đơn vị kinh doanh và người dân địa phương để cùng chung tay

* ThS., Sở Xây dựng tỉnh Cà Mau | Email: hoangsxd26@gmail.com

phát triển các sản phẩm du lịch, đặc biệt là du lịch sinh thái của Tỉnh.

Tỉnh cũng đã xây dựng thành công mô hình du lịch sinh thái dựa vào cộng đồng. Thời gian qua, mô hình này được thực hiện trên một số hộ dân tại Vườn Quốc gia Mũi Cà Mau và U Minh Hạ đạt được những kết quả đáng khích lệ và tiếp tục được nhân rộng một cách có chọn lọc theo quy hoạch. Loại hình du lịch sinh thái dựa vào cộng đồng là hình thái du lịch với nhiều ưu điểm về bảo vệ môi trường, tạo ra lợi ích kinh tế cho người dân thông qua việc trao quyền cho cộng đồng, tăng cường sự tham gia của họ trong việc ra quyết định, chia sẻ lợi ích kinh tế từ du lịch cho nền kinh tế địa phương.

Ngoài ra, việc hình thành các điểm du lịch sinh thái dựa vào cộng đồng tại các vườn quốc gia còn góp phần tích cực trong việc khôi phục các nguồn lợi thủy sản, động thực vật đặc sản, bảo vệ, phát triển rừng và môi trường bền vững, tạo ra những sản phẩm du lịch đặc sắc, đại diện cho du lịch Cà Mau, tạo nét khác biệt với các sản phẩm du lịch khác của Vùng.

Xác định hoạt động du lịch sinh thái không thể tách rời môi trường tự nhiên, chú trọng công tác bảo vệ môi trường. Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Cà Mau phối hợp với Sở Tài Nguyên và Môi trường tổ chức các đợt tập huấn kiến thức về Luật Môi trường, giới thiệu các giải pháp thực hiện bảo vệ môi trường, chủ động phổ biến Quy chế Hoạt động du lịch trên địa bàn tỉnh Cà Mau, tạo điều kiện cho các đơn vị kinh doanh trong lĩnh vực du lịch - lữ hành tuân thủ các tiêu chuẩn môi trường.

Tỉnh cũng đã triển khai các giải pháp nhằm đa dạng hóa sản phẩm du lịch. Tại các điểm du lịch, như: Vườn Quốc gia U Minh Hạ, Đất Mũi còn có các sản phẩm du lịch sinh thái dựa vào cộng đồng đặc sắc.

Nhờ đó, những năm qua, ngành kinh tế không khói của Cà Mau đã đạt được nhiều thành tựu. Theo Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Cà Mau, giai đoạn 2010-2016, du khách đến Cà Mau tăng, tính từ năm 2010 toàn Tỉnh có đến 760.000 lượt khách, đến 2016 con số này tăng lên 1.069.200 lượt khách. Doanh thu năm 2010 đạt 192 tỷ đồng, đến 2016 đạt 488 tỷ đồng. Năm 2017, Tỉnh đã đón tiếp và phục vụ 1.240.000 lượt khách, tăng 11,3% so với năm 2016 (trong đó, có 1.215.000 lượt khách nội địa), doanh thu toàn ngành đạt 670 tỷ đồng, tăng 35,86% so với năm 2016. Trong 6 tháng đầu năm

2018, lượng khách du lịch đến hầu hết các khu, điểm du lịch trên địa bàn Tỉnh đều cao, trong đó tăng nhiều nhất là Khu Du lịch Khai Long, Công viên Văn hóa - Du lịch Mũi Cà Mau, Hòn Đá Bạc. Ước tính, nửa đầu năm 2018, tổng lượt khách đến Cà Mau đạt 701.249 lượt, tăng 10,77% so với cùng kỳ 2017, đạt 48,70% kế hoạch năm, doanh thu đạt 1.135,78 tỷ đồng.

Dự báo, đến năm 2020 sẽ đón 1,7 triệu lượt khách, trong đó 50.000 lượt khách quốc tế, tổng doanh thu khoảng 2.600 tỷ đồng và đến năm 2030 đón 2,8 triệu lượt khách, trong đó 110.000 lượt khách quốc tế, tổng doanh thu ước đạt 7.200 tỷ đồng.

ĐỂ PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG DU LỊCH SINH THÁI RỪNG NGẬP MẶN VÀ NGẬP NGỌT

Du lịch là ngành công nghiệp không khói, nhưng các hoạt động du lịch vẫn có tác động đến môi trường, nhất là đối với các khu rừng ngập mặn và ngập ngọt của Cà Mau. Bên cạnh đó, ngành du lịch cũng đang đối mặt với những thách thức mới về môi trường, đặc biệt là diễn biến phức tạp của biến đổi khí hậu toàn cầu. Đồng bằng sông Cửu Long, trong đó có Cà Mau, là vùng châu thổ chịu ảnh hưởng mạnh mẽ nhất của biến đổi khí hậu. Tại Cà Mau, nguy cơ các vùng bảo tồn đất ngập nước như Đất Mũi sẽ bị ảnh hưởng. Do đó, ngành du lịch nói chung, du lịch sinh thái rừng ngập mặn và ngập ngọt Cà Mau nói riêng cần có những giải pháp mang tính bền vững, như sau:

Thứ nhất, các giải pháp bảo vệ môi trường du lịch sinh thái rừng. Trong khai thác du lịch phải luôn nhấn mạnh đến vấn đề bảo vệ môi trường và duy trì hệ sinh thái tự nhiên vốn có tại các điểm du lịch. Đặt vấn đề bảo vệ môi trường trở thành một trong những nhiệm vụ quan trọng trong quy hoạch các đề án, chiến lược phát triển du lịch của Tỉnh và các khu, điểm du lịch.

Theo đó, cần xây dựng quy chế bảo vệ nghiêm ngặt hệ sinh thái rừng ngập ngọt và ngập mặn Cà Mau. Cùng cố Ban Quản lý Vườn Quốc gia Cà Mau, U Minh Hạ, trang bị thêm biên chế, nguồn kinh phí, trang thiết bị chuyên ngành, đảm bảo hoạt động bảo vệ rừng có hiệu quả. Tạo điều kiện thuận lợi cho các nhà khoa học trong và ngoài nước có những chương trình nghiên cứu sâu về chức năng và dịch vụ hệ sinh thái Cà Mau. Kiên quyết chặn đứng tình trạng phá rừng ngập mặn để nuôi tôm. Khuyến khích người dân trong vùng nuôi tôm sinh thái. Cần xem việc bảo vệ rừng như là một phần công tác bảo vệ an ninh quốc phòng cho miền cực Nam Tổ quốc.

Bên cạnh đó, Tỉnh cần có kế hoạch duy trì các nguồn gen thực vật và động vật quý hiếm và đặc trưng vùng ngập triều. Bảo vệ đa dạng sinh học của các hệ sinh thái rừng ngập mặn, ngập ngọt.

Tỉnh cần lồng ghép các dịch vụ hệ sinh thái dựa vào các công cụ đánh giá khoa học trong việc ra quyết định duy trì và khai thác nguồn lợi tự nhiên một cách bền vững.

Thứ hai, thường xuyên giáo dục ý thức cộng đồng trong bảo vệ hệ sinh thái rừng ngập mặn, ngập ngọt

Tỉnh cần dựng các biển báo, pa nô, áp phích... xung

quanh các điểm du lịch để nhắc nhở và kêu gọi khách du lịch và người dân địa phương cùng chung tay bảo vệ môi trường.

Tổ chức đối thoại giữa người quản lý tài nguyên thiên nhiên và người dân trong cộng đồng để có tiếng nói chung trong việc bảo vệ và khai thác bền vững tài nguyên đất, nước, rừng và sinh vật ở Cà Mau.

Thứ ba, tìm nguồn lực để phát triển bền vững du lịch sinh thái rừng

Cà Mau cần tăng cường đầu tư phát triển đồng bộ hơn nữa cơ sở vật chất hạ tầng, hệ thống giao thông đầu mối để kết nối các điểm, các khu du lịch. Theo đó, Tỉnh cần phân bổ nguồn vốn ngân sách theo hướng đồng bộ có trọng tâm, làm cơ sở kích thích du lịch phát triển. Ưu tiên đầu tư phát triển hệ thống cơ sở vật chất hạ tầng tại các khu, vùng phát triển du lịch, các khu, điểm du lịch. Việc quy hoạch và đầu tư đồng bộ cần chú trọng không làm biến đổi nhiều cảnh quan thiên nhiên và môi trường.

Ngoài ra, để tạo điều kiện mời gọi đầu tư, các ban, ngành hoạt động trong lĩnh vực du lịch của tỉnh Cà Mau cần chủ động phối hợp xây dựng những chính sách kêu gọi đầu tư một cách thống nhất, đơn giản.

Chi trả dịch vụ hệ sinh thái (PES) có thể được xem là một chiến lược tạo cơ chế tài chính cho bảo tồn tài nguyên thiên nhiên và góp phần xóa đói, giảm nghèo cho người dân ở vùng rừng. Vì thế, chính quyền nên thúc đẩy việc hình thành các hợp đồng PES để tạo ra một nguồn thu mới cho các hoạt động quản lý, phục hồi, bảo tồn và sử dụng đất bền vững, qua đó tăng cường tiềm năng quản lý hệ sinh thái bền vững.

Thứ tư, tăng cường công tác quảng bá, xúc tiến du lịch

Thực hiện nhiều biện pháp, sử dụng nhiều phương tiện tuyên truyền, giáo dục, nâng cao nhận thức về ngành kinh tế du lịch trong các cấp, các ngành và nhân dân; xây dựng và nâng cao hình ảnh của du lịch Cà Mau trong cả nước, khu vực và thế giới, tạo điều kiện thu hút đầu tư và nguồn du khách đến Cà Mau.

Thường xuyên lồng ghép những thông điệp về bảo vệ môi trường trong các chương trình quảng bá, xúc tiến du lịch của địa phương để người dân thấy được

tầm quan trọng của việc làm du lịch bền vững. Lồng ghép nội dung du lịch có trách nhiệm vào các ấn phẩm thông tin du lịch đến với du khách.

Thứ năm, cần chú trọng đào tạo và nâng cao chất lượng nguồn nhân lực

Chất lượng sản phẩm du lịch phụ thuộc nhiều vào thái độ phục vụ cũng như trình độ của nhân viên. Tuy nhiên, chất lượng đội ngũ nhân sự làm việc trong ngành du lịch tại Đồng bằng sông Cửu Long nói chung, Cà Mau nói riêng, chưa đáp ứng được nhu cầu. Vì thế, tỉnh Cà Mau cần chú trọng khâu đào tạo đội ngũ quản lý, nhân viên ngành du lịch chất lượng cao. Tiếp tục nâng cao trình độ nhân viên: từ nhân viên tạp vụ, đầu bếp, trang trí đều phải chuẩn mực. Đặc biệt, đội ngũ nhân viên lễ tân, hướng dẫn viên, những người trực tiếp giao tiếp, hướng dẫn du khách phải có trình độ cao, chuyên nghiệp, thì mới tạo được sự hài lòng đối với du khách. Bởi vì, đối với du lịch, khách hàng cảm nhận rõ nhất về chất lượng dịch vụ qua con người, cơ sở vật chất, sau đó mới là quang cảnh.

Thứ sáu, Cà Mau nên xây dựng và thiết kế các chuỗi du lịch liên kết nội vùng để thúc đẩy phát triển du lịch. Tỉnh cần tiếp tục đẩy mạnh liên kết giữa các khu du lịch, điểm du lịch với các tỉnh lân cận, hình thành các tuyến du lịch, các tour du lịch theo vùng.

Ngoài ra, Cà Mau phải đẩy lùi tình trạng “chặt chém”, bắt chẹt du khách. Các cơ sở kinh doanh dịch vụ trên địa bàn cần niêm yết công khai và thực hiện bán đúng giá niêm yết, tránh tình trạng làm cho du khách có cảm nhận xấu với du lịch Tỉnh nhà. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. HĐND tỉnh Cà Mau (2012). *Nghị quyết số 04/NQ-HĐND, ngày 12/07/2012 về Quy hoạch tổng thể phát triển du lịch tỉnh Cà Mau đến năm 2020 và định hướng đến năm 2030*
2. UBND tỉnh Cà Mau (2012). *Quyết định số 1062/QĐ-UBND, ngày 24/07/2012 phê duyệt Quy hoạch tổng thể phát triển du lịch tỉnh Cà Mau đến năm 2020 và định hướng đến năm 2030*
3. UBND tỉnh Cà Mau (2017). *Kế hoạch Phát triển kinh tế - xã hội tỉnh Cà Mau năm 2017, định hướng 2030*
4. Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Cà Mau (2017). *Báo cáo Công tác văn hóa, thể thao, du lịch và gia đình năm 2017, phương hướng và nhiệm vụ năm 2018*
5. Lê Anh Tuấn (2013). *Duy trì dịch vụ hệ sinh thái cho Mũi Cà Mau trong bối cảnh biến đổi khí hậu*, Diễn đàn Khoa học “Bảo tồn Thiên nhiên và Văn hóa vì sự Phát triển Bền vững ở Đồng bằng sông Cửu Long”, TP. Cà Mau, ngày 12/04/2013
6. Dương Huỳnh Khải (2016). *Thực trạng và giải pháp phát triển du lịch tỉnh Cà Mau theo hướng bền vững*, truy cập từ www.tapchiconsan.org.vn/Home/PrintStory.aspx?distribution=41443&print=true